

Η ευχή της εκκλησίας για τη μητέρα και τη γέννηση του βρέφους

/ [Γνώμες](#)

Γεώργιος Ζαραβέλας, Θεολόγος

Η ανύστακτη μέριμνα της Εκκλησίας για τα ευσεβή μέλη της καλύπτει κάθε πτυχή του βίου τους, από την έλευση στον παρόντα κόσμο έως και την εκδημία από αυτόν. Η σημασία της πρώτης ημέρας της ζωής του παιδιού είναι εμφανής στη σύντομη ακολουθία του Ευχολογίου, η οποία φέρει τον τίτλο: «Εὐχή εἰς γυναῖκα λεχώ, τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ τῆς γεννήσεως τοῦ παιδίου αὐτῆς», αλλά κυρίως απευθύνεται στη μητέρα. Ο χαρακτηρισμός της ακολουθίας στα έντυπα ευχολόγια ως «ευχής» είναι εύλογος, αφού είναι σύντομη και κυριαρχούν οι υπέρ της γυναίκας και του βρέφους ευχές.

Η ακολουθία-ευχή δεν γίνεται στο ναό, αλλά στον τόπο, όπου έλαβε χώρα ο τοκετός, αφού ο ιερέας ενδυθεί το επιτραχήλιο. Η διάταξη του Ευχολογίου στην εισαγωγή της ακολουθίας αναφέρει ότι τελείται στον οίκο. Η σύγχρονη πρόοδος

της υγειονομικής περίθαλψης και η ανάπτυξη ειδικευμένων μαιευτικών ιδρυμάτων καθιστά σπάνια τη διενέργεια τοκετού στην οικία, οπότε οι ευχές αναπέμπονται στο μαιευτήριο. Ο ιερέας δεν εισέρχεται στο χώρο του τοκετού, αλλά «ΐσταται πρὸ τοῦ πυλῶνος». Η στάση αυτή μαρτυρά την ιουδαϊκή επιρροή από τις περί καθαρών και ακαθάρτων πράξεων διατάξεις, σύμφωνα με τις οποίες ο κληρικός θα σπιλωθεί προσεγγίζοντας τη λεχώνα και δεν θα μπορεί να ιεροπρακτεί, εάν πρώτα δεν καθαρθεί τελετουργικά.

Η τελετή εκκινά με τη συνήθη εναρκτήρια εκφώνηση του ιερέα: «Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν». Μετά το Τρισάγιο ψάλλονται το απολυτίκιο και το κοντάκιο της ημέρας, εφόσον είναι δεσποτική ή θεομητορική εορτή, ή τα τροπάρια «Ἐλέησον ἡμᾶς, Κύριε, ἐλέησον ἡμᾶς», «Κύριε, ἐλέησον ἡμᾶς· ἐπὶ σοὶ γὰρ πεποίθαμεν» και «Τῆς εὐσπλαγχνίας τὴν πύλην ἄνοιξον ἡμῖν». Στην προαίρεση του ιερέα επαφίεται, εάν θα ψάλλει στη συνέχεια τα απολυτίκια της Χριστού Γεννήσεως και του Γενεθλίου της Θεοτόκου. Ακολούθως αναγινώσκονται οι τρεις ευχές και η απόλυση.

Η πρώτη ευχή «Δέσποτα Κύριε, Πακτοκράτορ» απευθύνεται ικετευτικά. Ο ιερέας δέεται υπέρ της μητέρας και του βρέφους, ζητώντας από τον Κύριο να αποθεραπεύσει σύντομα τη γυναίκα από τις συνέπειες του τοκετού, να την εγείρει από την κλίνη των ωδινών και να την καθαρίσει από τους ρύπους του τοκετού, σύμφωνα με τη φράση του Ψαλμωδού: «ἰδοὺ γὰρ ἐν ἀνομίαις συνελήφθην, καὶ ἐν ἁμαρτίαις ἐκίσσησέ με ἡ μήτηρ μου» (Ψαλμ. 50,7). Ἐπειτα επικαλεῖται τη σκεπαστική πρόνοια του Κυρίου, που θα τη διαφυλάξει αβλαβή καθ' όλη την υπόλοιπη επίγεια ζωή της, μαζί με τις πρεσβείες της Θεομήτορος.

Η δεύτερη ευχή «Δέσποτα Κύριε, ὁ Θεὸς ἡμῶν», η οποία είναι η εκτενέστερη, αρχίζει με παραβολή του τόκου της γυναίκας με το σωτήριο γεγονός της ἐλευσῆς του Κυρίου στον κόσμο ως βρέφος από την Παρθένο και την ανάκλισή Του σε φάτνη. Ο ιερέας παρακαλεί να την ελεήσει, να τη συγχωρήσει για τα ακούσια και εκούσια αμαρτήματά της και να τη διαφυλάξει από κάθε δαιμονική επήρεια, όπως και το βρέφος, το οποίο γέννησε. Ζητά με επίταση και με επάλληλες χαρακτηριστικές εκφράσεις να αποκαταστήσει την υγεία της, να της αποδώσει σωματική και ψυχική ευρωστία και να απομακρύνει κάθε πονηρή επιβουλή, χορηγώντας της αγίους Αγγέλους ως φρουρούς και παραστάτες του βίου της.

Η ευχή αναφέρεται άμεσα στον εκκλησιασμό του βρέφους, την τεσσαρακοστή ημέρα από τη γέννησή του. Ο ιερέας δέεται στον Κύριο να αξιώσει το αρτιγέννητο παιδί να προσκυνήσει τον επίγειο ναό Του, που καθιερώθηκε ως τόπος δοξολογίας Εκείνου, όπως συνέβη και με τον τεσσαρακονθήμερο Χριστό την ημέρα της Υπαπαντής του από τον θεοδόχο Συμεών.

Η τρίτη ευχή «Κύριε, ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ εὐδοκήσας κατελθεῖν ἐκ τῶν οὐρανῶν» εἶναι συγχωρητική υπέρ της μητέρας, αλλά και ὅσων ἦλθαν σε επαφή με εκείνη. Ο πυρήνας της ευχής ἔχει ως υπόβαθρο τις ιουδαϊκές δοξασίες περί ακαθαρσίας της λεχώνας. Παρακαλεῖ να συγχωρηθοῦν τα πταίσματα ὅλων των εμπλεκομένων στον τοκετό, να καθαρισθοῦν τόσο η μητέρα, ὅσο και ὅλοι οι ἄλλοι. Υπενθυμίζει επίσης ὅτι ἡ τεκνογονία εἶναι θεία ἐντολή και ὅτι εὐλογήθηκε ἐξαιτίας τους ἀσθενούς της ἀνθρώπινης φύσης.

Το περιεχόμενο των ευχών, συμπερασματικά, διέπεται ἀπὸ δύο ζητήματα, για τα οποία δέεται ὁ κληρικός πρὸς τὸν Κύριο: α) Η γυναίκα και τὸ βρέφος να εξαγνισθοῦν και να μείνουν ἀλώβητοι ἀπὸ οιαδήποτε ἀντίθετη προσβολή. Η γυναίκα, κυρίως, αλλά και ὅσοι ἦταν παρόντες στον τόκο να καθαρισθοῦν ἀπὸ τὸ ρύπο της γέννας, να συγχωρηθοῦν για τα ἀμαρτήματά τους και να καταστοῦν τὸ γρηγορότερο δυνατό ἄξιοι της μετοχής τους στην ἐκκλησιαστική ζωή. β) Η ἐπάνοδος της σωματικής υγείας, ἡ ἀποκατάσταση της κανονικῆς λειτουργίας του ὁργανισμοῦ της μητέρας και ἡ διαφύλαξη εκείνης και τους βρέφους εὐρωστούς και σθεναρούς εἶναι ἐξίσου σημαντική με την πνευματική υγεία και καθαρότητα.

Η ευχή της πρώτης ἡμέρας εἶναι σχετικὰ ἀγνώστη στην πλειονότητα των ἀνθρώπων. Η ιδιαιτερότητα των γεγονότων του τοκετοῦ, οἱ ἐτοιμασίες και οἱ μέριμνες πρὶν και μετὰ ἀπὸ αὐτόν, αλλά και ὁ ἀποχωρισμός της γέννας ἀπὸ την οἰκία συνιστοῦν παράγοντες, που ἀρχικὰ μετέθεσαν την ἀκολουθία στη τρίτη ἡμέρα ἀπὸ τὴ γέννηση ἢ ἀργότερα και σταδιακὰ την ἔθεσαν σε λήθη. Ο εὐσύννοπος χαρακτήρας της, αλλά και ἡ εὐλογία, την οποία λαμβάνουν ἡ μητέρα και τὸ βρέφος, εἶναι θετικά στοιχεῖα για την τέλεσή της. Παρά τις δυσκολίες που ἀνακύπτουν ἡ ἀπόδοση της ευχής εἶναι ωφέλιμη για τὴ λεχώνα, αλλά και για τὸ σταδιακὸ ἐκκλησιασμό του βρέφους και την ἐνταξή του στο Σῶμα του Χριστοῦ.